

BOJEVNİK

Za zedinjeno Slovenijo

Zadnje čase zasledujemo zanimivo borbo »Jutra« s »Slovenecem« ali narobe, če hočete. »Slovenec« očita, da se gotovi načrti, predlogi itd., ki so naperjeni naravnost proti našim slovenskim interesom, bili pripravljani ali razpisani še za časa JNS režima, »Jutro« pa podučuje »Slovenca«, da vsi ti načrti in predlogi niso ustava, da je torej treba le »poteze peresa« pa gredo v arhiv.

Mi smo pa prepričani, da je vse to preklanje le pesek v oči, da bodo med tem preklanjem stvari izvršene in bo tako odobrena tudi Srbo-hrvatsko-slovenska ali bolje jugoslovenska slovnica in še marsikaj. Če bomo Slovenci tako neumni in reagirali na vse te poizkuse samo z medsebojnimi preklarijami. Če ne bo čisto drugačnega odpora proti tem nakanam, bodo tiste nevidne sile v centrali lahko mirno izvajale svoje načrte in zamisli. Prav radi verujemo, da sedaj niti poteze peresa ni mogoče doseči, kakor prej ni bilo mogoče doseči sličnih potez, ker igramo Slovenci po zaslugi svoje breznačelne in nedo-

sledne politike tako brezpomembno in podrejeno vlogo v Belgradu, da ni prav nič čudnega, če doživljamo dan na dan stvari, ki naravnost izzivajo narodni odpor. Takšno vlogo bomo pa igrali Slovenci v Belgradu vse dotlej, dokler bodo hodili tja liberalci ali klerikalci, torej vse dotlej, dokler ne bodo hodili tja doli samo Slovenci, ki bodo brez ozira na strankarsko pripadnost zastopali pred vsem splošno slovenske interese in zahteve.

Tega pa, kakor vidimo, od naših starih strankarjev in politikov ne moremo pričakovati. Oni so vse preveč zaslepljeni, oni so po svoji strankarski vzgoji preveč ukoreninjeni v starih metodah, oni so slepi za dogajanja krog njih, slepi za potrebe in zahteve naroda, ker vidijo le stranko, imajo le smisel za strankine interese in načrte. Vse dosedanje politično udejstvovanje slovenskih strankarjev nam dokazuje to neverjetno kratkovidnost, vse to propadanje najvažnejših naših pridobitev in stvaritev nam dokazuje, da so načrti in stremljenja naših politikov in strankar-

jev neskončno daleč od velikih nalog in načrtov za bodočnost slovenskega naroda.

To spoznanje je žalostno, toda iz tega spoznanja se je rodilo drugo spoznanje, rodila se je volja po združitvi vseh poštenih Slovencev v enoten pokret, ki mora odpraviti ostanke te stare miselnosti, pokret, ki bo onemogočil cepljenje slovenskih sil in usmeril vsa prizadevanja in napore predvsem za doseg glavnega pogoja za srečen, zdrav in mogočen razvoj vseh moči in sposobnosti naroda. Ta pogoj pa je zedinjena Slovenija, ki se bo kot sestavni del velike Jugoslavije sama upravljala svobodno in samostojno, kakor to narekujejo potrebe in zahteve slovenskega naroda.

Tej veliki nalogi je treba podrediti vse male posebne interese in načrte, za to veliko nalogo je treba združiti vse sile. Mi čutimo še dovolj mlade in sveže sile v žilah, da se ne ustrašimo veličine te naloge. Zavedamo se ogromnih težav, zavedamo se velikih ovir, ki se nam stavljajo na pot, toda zavedamo se tudi da je vredno delati in živeti le za

velike stvari. Vemo in verujemo tudi v zrelost našega naroda, poznamo in čutimo njegova hotenja, pa smo trdno prepričani, da prihaja z velikimi koraki naš dan, dan vstajenja slovenskega naroda. Po dobi strahotnega razdejanja in razcepljenosti začinjamo dobo zedinjevanja in zidanja, iz dobe zablod in tavanja moramo izvleči naše javno življenje na svetlo in jasno pot načelnosti in doslednosti. Nič nas ne moti ves arzenal političnih kanonov in bomb, ne more nas zadržati na tej poti nobena sila, kajti naš pokret se je rodil v ljudskih množicah, je vzklil iz srčne krvi našega naroda, naš pokret je zajel dušo naroda, je izraz te duše in črpa svojo silo v spoznanju in izkušnjah naših mož, ter v idealizmu in požrtvovalnosti naše mladine. Nezlomna volja, brezmejni idealizem in požrtvovalnost pa predstavljajo gore, pa bodo prestavili tudi naše mejnike. Prestavili pa bodo tudi zastarele in zapuščene politikone, ki so pozabili na svoje prave dolžnosti, v ropotarnico. Naša stara pravda živi in gre svoji zmagi nasproti!

Slovenec naj ostane Slovenec, Hrvat Hrvat, Srb Srb, vsi pa bodimo Jugoslovani!

Sedemnajst let se že o tem prepiramo!

Živimo v času, ko ni v težki in obupni krizi naše gospodarstvo, marveč tudi vse ostalo javno življenje. V krizi so tudi vse ideje od najsvetlejših do egoistično-materialističnih. Ta kriza pa ima obenem tudi tisoč obrazov in se pojavlja tu v taki, tam v drugačni podobi. Zato je popolnoma razumljivo, da je ne moremo meriti z enotnim merilom in zdraviti z enotnim univerzalnim zdravilom. Posebno komplicirana pa je ta kriza pri nas v Jugoslaviji, kjer se ne pojavlja samo v splošnih evropskih in svetovnih oblikah, marveč tudi v specifično naših, jugoslovenskih. Zaradi tega moramo sedanjo krizo pri nas deliti v dva dela: v splošno, ki je pri nas prav takšna, kakršna je drugod in se da zato zdraviti samo z univerzalnim zdravilom, ter v specifično našo, jugoslovensko, katero bi lahko ozdravili mi sami.

Ta naša specifično jugoslovenska kriza obstoji v tem, da v 17 letih Jugoslavije nismo znali ali hoteli najti pravega odnosa med skupinami, ki tvorijo našo državo. To se pravi, da nismo znali ali hoteli rešiti temeljnega problema, brez katerega rešitve ni mogoč tisti razvoj, ki nam je neobhodno potreben. Bistvo tega problema je v sožitju med državljani, ki tvorijo Jugoslavijo! Sedemnajst let poslušamo dan za dnevno pripovedovanje o državnem in narodnem edinstvu, niti ena skupina ali vladna pa še vse doslej ni točno opredelila svojega pojmovanja tega državnega in narodnega edinstva. Dočim razumejo to državno in narodno edinstvo nekateri tako, da je pravi Jugoslovan tisti, ki je zaveden Slovenec, Hrvat ali Srb, ga razumejo drugi docela drugače in pravijo, da pravi Jugoslovan ne sme biti ne Slovenec, ne Hrvat, ne Srb, marveč samo Jugoslovan! V sredini med tema dvema ekstremoma pojmovanja pa imamo še celo vrsto drugih, vseh mogočih verzij in nijans. Posebno nejasna pa je dokončna definicija tega vprašanja pri raznih naših političnih strankah, zlasti pri tako zvanih naprednih. Zdi se, da se te stranke vede in hotoma ogibajo jasne definicije!

Kaj je torej pravilno: da smo le kot Slovenci, Hrvati in Srbi, pravilni Jugoslovani, ali da smo pravi Jugoslovani

samo tedaj, če nemo biti Slovenci, Hrvati in Srbi? Če hočemo odgovoriti na to vprašanje, ki je za nas temeljne važnosti in brez katerega rešitve ni rešitve našega temeljnega vprašanja, se moramo ozreti nazaj v preteklost. Nekateri menijo, da je ta preteklost brez pomena, toda pri tem se temeljno motijo. Vsaka stvar na svetu je produkt razvoja do svojega nastanka in ta razvoj se ne da enostavno zanikati. Če pa torej pogledamo v zgodovino našega razvoja, potem vidimo, da smo se Slovenci, Hrvati in Srbi razvijali vsak zase, in vsak na drugačen način. Sintezo vseh treh v prošlost ni bilo! Z ustvaritvijo Jugoslavije smo se torej znašli v skupnosti vsak v svojem razvoju, še več, vsak s svojo individualnostjo, ki je bila v vsakem oziru že dograjena. Zanikati to bi bilo ne samo blazno, marveč tudi skrajno škodljivo za prve, druge in tretje, pa tudi za celoto.

Namesto tega, da smo zato izgubili sedemnajstih let življenja v skupni državi z bojem za fraze in proti frazam, bi bili morali ugotoviti za vse veljavno: **Kaj smo in kaj hočemo!** Vse to bi pa morali ugotoviti na stvarni podlagi, to se pravi na dejanskem položaju, kakršen je, ne kakršnega si zgolj želimo. Stvarna podlaga pa je samo ena: da imamo v naši državi Slovence, Hrvate in Srbe, iz katerih moramo šele ustvariti Jugoslovane, toda ne kot umetno tvorbo, ustvarjeno iz zraka, marveč kot državno sintezo Slovenstva, Hrvatstva in Srbstva!

V tem oziru bi bili že dosti dalje kakor smo, če ne bi 17 let frazarili. Realnost brez fraz je pač taka, da tvorimo Jugoslavijo Slovenci, Hrvati in Srbi, ki imamo vsi pošten namen in iskreno voljo tvoriti skupno domovino Jugoslavijo in biti kot njeni člani Jugoslovani. Pri tem pa ne smemo zametati dobrin, ki smo si jih ustvarili v dolgih stoletjih. Nasprotno: moramo jih spoštovati in še razvijati v sintetični skupnosti. Vsi Slovenci, Hrvati in Srbi moramo to državo ljubiti, biti pripravljani zanjo, delovati in če je treba tudi umreti, vendar zahtevati pa tudi smemo, da se spoštuje naše bistvo, ki tvori v zvezi enotnost jugoslovanstva. Odklanjati moramo vsako stremljenje, ki hoče zanikati absolutno nu-

nost bratstva in edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov. Odklanjati pa tudi moramo vsako mrtvo teorijo, ki hoče zanikati obstoj sestavnih delov Jugoslovanstva — Slovenstvo, Hrvatstvo in Srbstvo.

Kaj hočejo belgrajski politiki

Bodimo si na jasnem!

Ideolog JRZ minister Janković o nalogah te stranke

Pretekli teden so sestavili v Zagrebu akcijski odbor za organizacijo JRZ v savski banovini. Ob tej priliki je imel minister za šume in rude Gjura Janković daljši politični govor, v katerem je dejal: »Državno edinstvo je gotova stvar. O narodnem edinstvu pa bomo morali še dolgo razpravljati. Ustvarjanje popolnega edinstva med Srbi, Hrvati in Slovenci, njihovo stapljanje v eno narodnost, ni samo delo ene vladne in ne ene politične skupine, temveč je to delo časa, delo generacij ter poštenega dela mnogih vlad in mnogih političnih skupin. Narodno edinstvo ne more biti zdravo, ako se ustvarja s silo. Mi poznamo ono jugoslovenstvo, ki ga nosimo v svojih dušah in v svojih srcih. Čudim se, kako mnogi državljani, posebno pa oni, ki živijo tukaj, kjer je jedro jugoslovenstva, kjer so živeli Strossmajer in Rački, ki niso poznali jugoslovenstva sile, temveč jugoslovenstvo občutka, da ti mnogi državljani zapuščajo sedaj to ideologijo. Ako hočemo Srbi, Hrvati in Slovenci postati enaki kot Jugoslovani, bomo to storili na ta način, da se ustvari ena nacija, ki se bo imenovala jugoslovenska. Prepričan sem, da bomo v tem prizadevanju uspeli. Treba je, da opazujemo razmere v vsej državi, a ne samo v poedinah krajih. Politika edinstva je za vse. Ako se vodi posebna politika, potem pa seveda ne more biti govora o enakopravnosti. Zato vsi oni, ki naglašajo princip posebnosti in zahtevajo enakopravnost, govorijo naravnost absurdno. Danes obstoje pri nas dve politiki: ena je JRZ, ki je za unitarno državo. No, mi smo v programu poudarili, da se mora zadostiti vsem posebnim narodnim željam v okviru unitarne države z ureditvijo države na bazi lokalnih samouprav.

Na drugi strani vidimo politiko, ki je nedoločna, nebulozna in heterogena.

Zato pa: Slovenec naj ostane Slovenec, Hrvat Hrvat, Srb Srb, vsi pa bodimo Jugoslovani! Vsi smo enako vredni, vsi moramo imeti enake dolžnosti in enake pravice!

(Ali res? Opomba uredništva.) Ako bemo govore političnih ljudi iz združene opozicije, potem se bomo lahko združili z njimi v vprašanih političnih in državljanskih svoboščin. No, ne vemo, kaj hočejo programsko, ker govori vsak izmed njih nekaj drugega. (V resnici zahtevajo vsi, da se čimprej izdajo novi politični zakoni, razpusti narodna skupščina in razpišejo volitve!) JRZ se bo veselila ako bo videla nekega dne programsko združeno opozicijo, ki bo mogla odkrito reči ljudstvu: Mi smo za federacijo!

Ali: Mi smo za unitaristično ureditev! Teda bo ljudstvo pri svobodnih volitvah sodilo o njenem programu. Vse, kar zahtevamo, je jasnost, ki jo hočemo vnesti v politično življenje.

Minister Janković je naglašal, da se JRZ ne ustvarja kakor bivša JNS s pomočjo policije. V JRZ ni sovražnikov Hrvatov. Mi nismo sovražniki Hrvatov, temveč smo nasprotno prijatelji. Nimamo namena, da preganjamo Hrvate, ki se zbirajo okrog dr. Mačka. Naša politika nima za program obkroževanje Hrvatov. Ali je to obkroževanje Hrvatov, kadar govorim v Zagrebu, v središču Hrvatov? Mi hočemo, da naš program osvoje v vsej državi in da imamo tudi Hrvate v naših vrstah.

Po Jankovičevem govoru je govoril upok. ban Mihalovič, ki je bil mnenja, da je treba delati na organizaciji JRZ med Hrvati in da je sedaj pravi čas, da se reši jugoslovensko vprašanje. Vem, da se bodo mnogi vprašali, zakaj sem vstopil v JRZ. Vstopil sem zato, ker sem prepričan, da se ne bodo dajale več samo prazne obljube, temveč da bodo sledila tudi dejanja. Dejal je, da zastopniki dr. Mačka, čeprav mnogo govore na shodih, še niso prišli s svojim programom ter da se ne ve, kaj hočejo. (Ravno obratno je res! Če se

pa o njihovem programu ne piše, niso tega krivi Hrvati, temveč cenzura, ki je v rokah vsakokratnega režima!) Dejal je, da ne dovoljuje, da proglašajo njega in njegove somišljenike iz hrva-

Tudi Maksimović je istih misli

Unitarizem ali federalizem?

V Beogradu so se sešli pretekli teden somišljeniki upokojenega ministra Bože Maksimovića. Glavno besedo je seveda imel Maksimović sam, ki je govoril, da nalaga razcepitev in oslabitev unitarističnih vrst, a ojačanje in zbiranje federalističnih vrst brezpogojno dolžnost, da se unitaristične vrste okrepe. Jasno je, da se ne da preiti preko nezadovoljstva Hrvatov. Ne more se samo zidati na zakonu o zaščiti države. (Malo pozno spoznanje!) Prav tako pa je zame točno, da se ne sme iskati zdravila za zboljšanje odnosov med Hrvati in Srbi v federalizmu, niti ne v dualizmu in da se tega zdravila ne v enem ne v drugem tudi našlo ne bo. (Odkod ve to Maksimović s tako sigurnostjo?) Velika večina naše dr-

ških vrst za izdajice, zato ker niso v vrstah dr. Mačka. Tudi je dejal, da so v pokretu dr. Mačka struje, ki niso daleč od komunizma.

žave se ne bo nikdar pomirila s tem, da bo v Pančevem eden, v Beogradu drugi, a v Zemunu tretji zakon. (To je pa res!) Vsa razpoložena večina v naši državi naj bomo čim krepkeje povezana v eno celoto. Treba je oživeti vse konstruktivne politične elemente in razbiti politično apatijo Srbije. Čeprav so razpoložena v državi protifederalistična

in čeprav so federalisti v manjšini se vendarle lahko pripete brez zdrave politike (namreč brez Maksimovićeve!) tudi najhujša volivna iznenadenja. Ako bi zaradi tega izgubila unitaristična politika, bi bila to tragedija te države. (Tragedija takih politikov, kot je g. Maksimović!)

Najvažnejši dogodki iz notranje politike

Na narodni praznik je izšel ukaz o splošni pomilostitvi, ki odreja pomilostitev za razna kazenska dejanja, za delikte po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi, za tiskovne krivde in krivde po gozdnem zakonu. Pogoji za pomilostitev obsojencev je, da so bili obsojeni v celoti do 12 mesecev, znižana pa je kazen sorazmerno onim, ki so bili obsojeni na več kot 12 mesecev do 15 let. S tem ukazom je baje pomilostjenih skupaj okoli 15.000 obsojencev.

V zvezi s proslavo narodnega praznika so bili med drugimi odlikovani z ukazom kraljevega namestništva: z redom Karadjordjeve zvezde I. stopnje dr. Radenko Stanković in dr. Ivo Perović, kraljevska namestnika; z redom Belega

ofca I. stopnje dr. Milan Stojadinović, ministrski predsednik; z redom sv. Save I. stopnje pa minister brez listnice dr. Miha Krek.

Ob tej priliki je bila odlikovana na predlog pravosodnega ministra cela vrsta pravnikov, na predlog kmetijskega ministra pa cela vrsta kmetijskih strokovnjakov.

Izmed drugi najvažnejših dogodkov v naši notranji politiki omenjamo, da je bilo z odlokom ministrskega sveta dovoljeno banski upravi v Ljubljani, da se lahko zadolži pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani za osem milijonov Din za zgraditev III. državne realne gimnazije v Ljubljani.

Pred razkolom katoliškega gibanja v Sloveniji

Pod naslovom »Maribor je govoril« je objavila zadnja »Delavska pravica« članek, v katerem poroča o sestanku slov. kat. akad. starešinstva iz bivše Štajerske, ki je zavzel stališče do nekaterih pereh vprašanj.

»Več kot dve uri so udeleženci razpravljali samo o našem delavskem gibanju. Govorilo je 15 govornikov. Razen dveh so se vsi z vso odločnostjo zavezali za enotnost kršč. strokovnega gibanja in poudarjali, da bi razcep v vrstah krščanskega delavstva nujno povzročil razkol vsega katoliškega gibanja v Sloveniji. Vsi so se zavezali za Jugoslovansko strokovno zvezo in naglašali, da ne bi kazalo ustanoviti nove krščanske strokovne organizacije niti tedaj, če bi imela Jugosl. strokovna zveza v svojem programu ali delovanju kaj napačnega. Kajti JSZ je v jubilejni številki »Del. Pravice« izjavila iskreno in odločno, da so ji verska in moralna načela ter zapovedi katoliške Cerkve vzvišena nad vse in da je vedno pripravljena v vseh verskih in moralnih načelih pokoravati se svojim škofom. Če pa bi bilo v programu ali delovanju JSZ kaj napačnega, bi se to dalo lahko popraviti. Ugotavljalo se je, da je JSZ vedno kazala voljo po sporazumu in da ni storila ničesar, kar bi vodilo k razkolu.

Obsojalo se je netaktno in JSZ sovražno obnašanje »Slovenca« zlasti pri zadnjih volitvah v Delavsko zbornico. Tedaj so n. pr. čeljski kršč. soc. delavci podprli od kat. starešin poslali trikrat brezuspešen dopis glede volitev. Ta korak se je tembolj obsojal, ker je obstojala samo namesčenska tako zvana »zelena« organizacija, ki si je edina lastila katoliško ime in katero je podpiral »Slovenec« proti stari namesčenski organizaciji JSZ, dočim tedaj še »zelena« delavska organizacija sploh ni obstojala. Ta dopis ni izšel niti tedaj, ko so se Celjani obrnili četrtič na »Slovenca« z izjavo, da plačajo dopis kot inserat.

Na sestanku se je prečitala okrožnica, ki sta jo podpisala gg. Smersu in

Preželj o novem delavskem listu »Delavska fronta«, ki bi naj s pomočjo Cirilove tiskarne začel izhajati v Mariboru. Ta bi naj v začetku JSZ sicer toleriral, a kakšno stališče bi zavzel pozneje, je jasno, če slišimo resne glasove o ustanovitvi nove kršč. delavske organizacije, ki bi bila naperjena proti Jugoslovanski strokovni zvezi. (Medtem se je že ustanovila, Op. ur.) Ugotovilo se je iz ust predvidenega urednika, ki bi naj novi list uredjeval, da ni res, da bi ga za to določil prevzvišeni knezoškof Tomažič, kakor stoji v okrožnici, ki sta jo podpisala zgoraj imenovana. Prisotni p. dr. Aljančič se je čutil dolžnega, da odločno protestira proti temu, da se v tej okrožnici vmešava v delavske spore po krivici vzvišena oseba mariborskega knezoškofa, ki ga imajo radi njegove socialnosti, pravičnosti in širokogrudnosti vsi delavci tako radi.

Prisotni starešine so izjavljali, da bo vsak v svojem okolišu napel vse sile, da se nova organizacija ne osnuje ter ne razširi, novi delavski list pa, če bi bil ustanovljen in bi izhajal brez sporazuma z JSZ, ne našel naročnikov. Zakaj, če je pri nasprotijih prav za prav samo ena fronta, namreč marksistična, potem je pač sedaj najmanj primeren čas za cepitev katoliških delavskih vrst. Z revolveržurnalom, kar naj bi bil ta novi delavski list, ni mogoče ubiti marksizma, ampak samo z radikalnim socialnim programom in njega radikalnim izvajanjem.

Če kdo, se je smatralo ravno katoliško starešinstvo dolžno spregovoriti o tem vprašanju, kajti zlasti po zadnjem znižanju uradniških plač je, kakor so izjavljali, mladim izobražencem mesta samo v Jugoslovanski strokovni zvezi. Končno je bila soglasno sprejeta resolucija: »Slovensko kat. akad. starešinstvo zbrano v Mariboru dne 23. novembra stoji absolutno in nepremakljivo na stališču enotnosti delavskih krščanskih strokovnih vrst in se izjavlja z vso odločnostjo proti cepljenju v kakršnikoli obliki. Če je JSZ res potrebna kakšne

reformi, naj se ta izvrši, ne pa ustanavlja proti njej ali poleg nje nova delavska organizacija. Če pa smatrajo delavski krogi nov list za potreben, se mora ta ustanoviti in izdajati v sporazumu z Jugoslovansko strokovno zvezo, ki naj ima v konzorciju za izdajanje lista odločilno besedo.«

Prošnja mariborske ekspoziture JSZ, da naj starešinstvo podpre pri prevzvišenemu g. knezoškofu njeno prošnjo, da se pri eventualnem priporočilu kat. listov za novo leto uvrsti tudi »Delavska Pravica«, se je vzela soglasno na znanje, ker ni bilo niti enega, ki bi mogel podvomiti, da »Delavska Politika« ni katoliški list.

Odbor mariborskega SKAS nam je glasom sklepa poslal opis poteka tega zborovanja, pa tudi imena udeležencev. V zadostje nam je, da se ga je udeležilo in tako glasovalo za te sklepe mnogo najodličnejših duhovnikov, poleg mlade generacije pa tisti laik, ki so v boju za katoliška načela osiveli, kakor dr. Leskover in dr. Schaubach.«

Po vsem tem bi bilo pričakovati, da ne bo nič ne z »Delavsko fronto« ne z

novi organizacijo. Kakor pa je razvidno iz »Izjave Zveze združenih delavcev« v »Slovenca« dne 3. t. m, imamo pričakovati eno kot drugo. Omenjena izjava se namreč glasi:

Na resolucijo mariborske podružnice Slovenskega katoliškega starešinstva moramo — da ne bo nesporazumljena — izjaviti tole:

Slovensko katoliško akademsko starešinstvo je samostojna organizacija s svojim delokrogom, s svojim članstvom in s svojimi interesi. Zveza združenih delavcev pa je tudi samostojna organizacija s svojim delokrogom, s svojim članstvom in tudi s svojimi interesi.

Nas je poklicalo v življenje slovensko katoliško delovno ljudstvo, da ga rešimo iz objema kapitalizma in marksizma in pripravimo pot za obnovo družabnega reda po evangelijski naukih in po naukih papežev okrožnice »Quadragesimo anno«. Svojo pravico do obstoja bo Zveza združenih delavcev dokazala s tihim in vztrajnim delom.

Zveza združenih delavcev.

Naša propaganda v tujini

Apel na Slov. Matico, naj ustanovi odsek za slovensko kulturno propagando v tujini

Že dolgo je tega, odkar se je opazila v naši javnosti potreba posebne organizacije, ki naj bi imela skrb za slovensko kulturo, predvsem slovensko književno propagando v tujini. Tudi se je že predlagalo, naj bi ustanovila tako organizacijo pod svojim okriljem Slovenska Matica. Ta organizacija ali odsek, v katerem naj bi bilo več književnikov, ki poznajo razmere na tujih književnih trgih in imajo zveze z inozemskimi založniki, naj bi sestavil poseben načrt, katera slovenska dela naj bi se prevedla v tuje jezike, poiskal naj bi prevajalce in založnike v tujini — vse to pod okriljem Slovenske Maticе. Ta propagandni odsek naj bi imel v evidenci tudi vsa podjetja v tujini, ki izdajajo ali nameravajo izdajati naučne besednjake in leksikone, v katerih so poročila o tujih narodih. To pa zato, da bi o Slovincih prinašali ti leksikoni pravilne podatke, ne pa take, kot smo jih opetovano doživeli zadnje čase. Naj omenimo le najnovejši Brockhaus, potem Ottov »Slovník naučný« in pa angleško knjigo »Who's who in Central and East — Europe« ali »Kdo je kdo v Srednji in Vzhodni Evropi«.

Iz knjige izvemo, da obsega življenjepisne podatke skoraj vseh odličnih oseb šestnajstih držav Srednje in Vzhodne Evrope, kolikor jih je bilo mogoče dobiti. Cela tri leta se je zbirala, pregledovala in urejala tvarina. Iz knjige izvemo, da imamo pisatelje, kakor Gangla in Govekarja, pravnike, kakor Žirovnika in Krejčija, stavbenike, kakor Vladimírja Šubica, slikarja Vavpotiča, antropologa dr. Nika Zupaniča, politike, kakor dr. Kramerja, dr. Puca, — ki da je tudi član PEN-kluba, katerega člani morejo biti, kot je znano, le književniki — Evgena Jarca, dr. Ravniharja, dr. Pestotnika, Gregorina, Pirkmajerja, obč. svetnika Ivana Tavčarja itd. Naše gospodarstvenike predstavljata Avgust Praprotnik in Viktor Naglas, »družabnik tvrdke J. J. Naglas, tovarne za pahištvo v Ljubljani«. Škandalozno slabo je predstavljena tudi naša znanost in gledališče. Kakor tedaj vidimo, so izpuščeni iz tega

angleškega leksikona vsi naši pomembnejši pisatelji, pravniki, arhitekti, — našega Plečnika angleški leksikon ne pozna! — slikarji — Jakopič še omenjen ni! — umetnostni zgodovinarji — izpuščena sta dr. Izidor Cankar in dr. Stele! — politiki — dr. Korošca prav tako ni v leksikonu! — gospodarstveniki, znastveniki, gledališki igralci itd.

Naši javnosti ni neznan, kako skrbi za svoj sloves naša JNS-arska gospoda. Naj omenimo le pred leti izišli Album slovenskih književnikov, ki ga je uredil ravnatelj državne študijske knjižnice dr. Janko Šlebinger. Iz tega albuma smo na svoje največje presenečenje izvedeli, da si lastijo naslov slovenskega književnika gospodje dr. Žerjav, dr. Kramer, Ribnikar, dr. Brežigar in še druge veličine iz JNS-arskega tabora! Za slovenske književnike jih je označil dr. Šlebinger z vednostjo teh gospodov, ki so mu vsi dali v ta namen na razpolago svoje fotografije in knjiga je izšla v založbi Tiskovne zadruge, v kateri imajo neomejeno besedo že zopet ti gospodje! Na drugi strani pa so bili izpuščeni iz tega albuma, ki bi moral biti res album vseh pomembnejših slovenskih tvorcev književniki, ki bodo živeli, ko ne bo o JNS-arskih gospodih ne duha ne sluha več. Gorostasne napake tega albuma je ugotovila že naša literarna kritika.

Kot vidimo, si je izbrala angleška založba, ki je izdala omenjeni leksikon, kaj slabe sotrudnike med nami Slovenci. Da se je to moglo zgoditi, je pa precej krivde na nas samih, kajti če bi poskrbeli za našo informacijsko službo v tujini, bi prav gotovo ne doživeli takih leksikonov. Storjenih napak se ne da več popraviti, zato pa poskrbimo, da se nam v bodočnosti ne bo več kaj takega pripetilo. Apeliramo na odbor Slovenske Maticе, oziroma na njenega predsednika dr. Lončarja, naj stavi pri prvi prihodnji odborovi seji na dnevni red vprašanje odseka za slovensko kulturno propagando v tujini. Prepričani smo, da bo ta akcija uspela ob količkaj dobri volji in da se bodo prav rade obvezale sodelovati vse v poštevprihajajoče organizacije.

V kakšnih razmerah žive rudarji na našem jugu

Skoraj vsak teden beremo naravnost strašne stvari, ki se dogajajo v nekaterih rudnikih v naši državi, posebno v onih na jugu. Položaj teh ljudi je tako strašen, da dvomimo, če se črnem v južnoafriških rudnikih ne godi bolje.

V eni izmed zadnjih številki belgrajske »Politike« beremo o naravnost divjih razmerah, ki vladajo v topilnici svinca v Sirči pri Kraljevu. Komisija je dognala strašne stvari. Tako ni preskrbljeno niti najmanj za zdravje rudarjev, kopalnic ni, delavci (med katerimi jih je mnogo naših iz celjske cinkarne) nimajo predpisanih zaščitnih

oblek in mask! Zdravniški pregled je ugotovil petnajst zastrupljenj s svincom! Izplačila se vrše le enkrat mesečno, govor je tudi o zloglasnih bonih... Podjetje je last domačega kapitla, sedež je v Beogradu. Dobro bi bilo vedeti, kdo je prav za prav lastnik tega odličnega podjetja. Svoje blago oddaja državi.

Na drugem mestu beremo v isti številki »Politike« o resoluciji, ki je bila sprejeta na skupščini belgrajske delavske zbornice in v kateri se posebej obravnava strašen položaj rudarskega delavstva v državi. Referent zbornice

Velicković je dejal med drugim: »Za rudarska podjetja sploh ne obstoji zakon o zaščiti delavstva in službeni red. Oni enostavno gazijo vse zakonske predpise. Dnevnice se odrejajo po uvidevnosti upraviteljev, zaščitni sklepi so povsod nezadostni, paznik priganjajo rudarje, da sebi zasigurajo premije, zato toliko nesreč po rudnikih. Stanovanje rudarje ubijajo, po samskih stanovanjih se ponoči sprehajajo preko trudnih rudarjev podgane... Denarne kazni, (ki so uvedene poleg zloglasnih bonov) dosega naravnost horendne vsote. Denarne kazni so znašale v rudniku Sisevcu v letu 1934. 34.515 Din! V senjskem rudniku Ravna reka je plačalo 891 rudarjev 74.637 Din! Rudarji ne zaslužijo več kakor od 400 pa največ do 900 dinarjev!«

Isti referent je navajal slučaj rudarja Antona Brečka, ki je zaslužil v mesecu marcu 1934 140 Din, od katerih so mu odbili za sokolski dom 20 dinarjev, pri blagajni pa je dobil izplačana reči in beri dva dinarja!

Potem je govoril delegat rudar Be-

Zakaj se seli industrija v južne kraje

V Belgradu se je ustanovila nova delniška družba za proizvodnjo aluminija. Tega delajo iz boksita, ki ga je največ v srednji Dalmaciji in Hercegovini. Doslej so ga pošiljali v predelavo v inozemstvo.

Odslej ga bo proizvodila ta delniška družba, ki mora po pogodbi z državo zgraditi tovarno v štirih letih. Tej družbi so kot koncesionarju dali velike ugodnosti, ki jih ni deležen noben obrtnik ali kmet.

Priznan ji je monopol, to je: ne bo se dovolila ustanovitev nobene druge tovarne aluminija v Jugoslaviji. Oproščena je plačila direktnih davkov. Priznane so ji velike ugodnosti glede taks, državnih in samoupravnih trošarin, prometnega in luksuznega ter družabnega davka. Oproščena je vseh carin in uvoženih strojev. Razen tega se je država zavezala ji plačevati za aluminij za 15 odstotkov višje cene kakor bi jo zahtevale druge tovarne. Vse te pravice so določene v posebni ministrski naredbi, ki je objavljena v »Službenih novinah«. Družba pa se je zavezala vplačati delniško glavnico 10 milijonov dinarjev. Ker bo zgraditev tovarne veljala precej več, se je bati, da bo družba iskala inozemski kredit, ki ga bo morala visoko obrestovati. V upravni svet družbe so bili izvoljeni dr. Novaković, voditelj Jugoslovske radikalne zajednice za Hrvatsko, dr. Branko Peleš in Damjan Branković, trgovski zastopnik in Veliki Besednik framazonske lože v Belgradu.

Nekaj o nabiralnih akcijah

Dan za dnem doživljamo razne nabiralne akcije. Mi smo odločno proti njim iz več razlogov. Predvsem zaradi tega, ker ni treba skrbeti za brezposelnost, za gladujoče, za revne in zapuščene otroke itd. prepuščati privatni iniciativi. Ta akcija v privatni iniciativi ne more biti zadostna glede na velike potrebe, ker gre vendar za to, da se pomaga nš stotinam, temveč tisočem in tisočem!

Treba je javno mnenje organizirati in pridobiti, da postanejo popularni izjemni in temeljiti ukrepi, potrebni za rešitev teh tisočev pred popolno propastjo. To delo ima izvršiti vlada, toda ne z milodari, temveč s primernimi in stalnimi dohodki, kjer je treba, tudi s prehrano (v pasivnih krajih) in z razširjanjem javnih del. Vlada je dolžna, da preskrbi potrebna sredstva! Gospodujoči kapitalistični razred ne predstavlja objekta, pred katerim se je treba ustavit. Zakaj, naj se ta razred izogne svojim socialnim obvezam? Zakaj dopuščati, da si poedini kapitalisti s prispevki več deset ali sto dinarjev delajo sebi reklamo?

Mi smo odločno protitemu, da se razna socialna vprašanja rešujejo s po-

lič. Med njegovim govorom je prišlo do tako razburljivih trenutkov, da so nekateri delegati glasno jokali. Delegat Belić je govoril o topilnici svinca v Sirci ter dejal: »Tam se ljudje hranijo s svinčnim strupom, a različni spekulantli zaslužijo po njih ogromne vsote, pri tem pa celo trdijo, da jim država ne plačuje, kar pa ni res! Mi nismo proti ustanovitvi tovarn za pridolovanje svinca, kakor tudi ne proti ostali industriji, ne moremo pa dovoliti, da se ta ustanavlja na truplih delavstva... zraven pa se razni spekulantli skrivajo za državo, češ da jim ta ne plačuje svinca! To so takšne stvari, da se nam lasje ježijo na glavi, nam, ki smo navajeni strašnih stvari! Tako se uničuje najkonstruktivnejši del naroda!«

Obtožba delegata Belića je za današnje razmere res grozna. Ali pa Belić ve, zakaj je tako? Mislim, da ve, kajti gospodje lastniki takih in enakih topilnic sede v Belgradu, kjer imajo odlične zveze in sorodstva. In sorodstvu je tam vse mogoče. Mi se ne čudimo,

možjo privatne iniciative in s sredstvi, do katerih se pride z javnim nabiranjem. To se tudi ne da etično opravičiti. Država sama ne bi smela tega dovoliti v interesu svoje pravilne avtoritete. Saj ima vendar možnosti, da si preskrbi za take izredne ukrepe tudi potrebna sredstva! Čim širša, resnejša in izdatnejša bo njena akcija v tem oziru, tem čvrstejše in odločnejše se bo zavzelo zanjo javno mnenje!

Boj za združni zakon

Obenem z denarnimi zavodi je pri nas silno udarjeno tudi združništvo. Da so zadruge danes na tleh, so poleg splošne gospodarske krize krivi tudi tisti voditelji zadrug, ki so se spuščali v dvomljive gospodarske transakcije in so nalagali denar v velika podjetja in banke, ne da bi bili pravočasno poskrbeli za zadostno varnost teh posojil in naložb.

Zadruge so sicer propadle, ni pa propadla ideja združništva. Že dolgo časa naznanjajo nov združni zakon, ki naj postavi združništvo na bolj zdrave temelje. Kakšen bo ta zakon, se še ne ve. Vemo le to, da se bije zanj za kulisami hud boj. Pretekli dni je na primer razpravljala o njem v Belgradu konferenca trgovskih, industrijskih in obrtnih zbornic iz vse države. Konferenca je sprejela daljšo resolucijo, ki so jo izročili trgovskemu, finančnemu, kmetijskemu in pravosodnemu ministru.

V resoluciji zahtevajo naj veljajo za zadruge v splošnem določbe trgovskega in obrtnega zakona. Davčne in druge ugodnosti naj se jim priznavajo le po pogojih, po kakršnih se priznavajo drugim gospodarskim organizacijam. Izjemo smejo tvoriti le kmetijske zadruge v najozžjem smislu, torej one, ki pospešujejo kmetijsko proizvodnjo, dalje strogo kmečke kreditne zadruge in končno zdravstvene zadruge. Nad vsemi temi zadrugami pa naj se vodi stroga kontrola, da ne bo mogoča nikak zloraba dobljenih ugodnosti.

Bogastvo Kranjske industrijske družbe

Kranjska industrijska družba na Jesenicah, pri kateri ima glavno beseleto nemški industrijec Westen iz Celja — a upravni svetniki so razni visokoučledni Slovenci — izkazuje 5.600.000 Din čistega dobička. Investicije družbe so cenjene na 97 milijonov, zaloge na 43 milijonov. Delniška glavnica se je zvišala od 45 na 90 milijonov Din.

Za jugofašistični tisk

Belgrajska »Otadžbina«, glasilo gospada Ljotića piše, da misli, da si je v zadnjih dveh letih pridobila 1000 prijateljev, izmed katerih bo vsak dal 100 Din in tako postal član »Prve legije

prijatelj »Otadžbine«. Nabrana denarna vsota se bo uporabila za financiranje strankinih glasil pokreta »Zbor«, in to »Otadžbine«, »Preloma« v Ljubljani, »Budjenja« v Petrogradu, »Zbora« na Sušaku, »Zbora« v Užicah in »Vaterlanda« v Apatinu.

Kako se dela »Pravda« norca iz nas

Belgrajska »Pravda« piše razpravljajoč o šolanju novih generacij, da obstoji glede na veliko število šol v savski in dravski banovini nevarnost, da zavzame inteligenca iz teh dveh banovin najvažnejša mesta v državni službi in da bo vodila Jugoslavijo. »Pravda« naglašja, da morajo prevzeti bodočnost naroda in države v prvi vrsti omladinske organizacije, ki jih daje in odgaja Belgrad.

Nova uredba o kartelih

Minister trgovine in industrije je izdal novo uredbo o kartelih, po katerih se imajo karteli registrirati. Uvaja se tudi posebno kartelno sodišče, ki ga bodo sestavljali trije člani državne sveta in dvajset gospodarskih strokovnjakov. Nadzorstvo nad karteli je spremenjeno tako, da ne bo več stalnih komisarjev. Kompetenca ministra trgovine je povečana, pa bo minister mogel sedaj razpustiti ali ukiniti kartele, ako bi se njihovo delovanje pokazalo škodljivo za celoto.

Toliko zaenkrat po uradnih naznanilih.

Razmišljanja

POTREBUJEMO AKTIVNE INTELIGENCE!

Edinstvena zavest, da utegne »zgodovina« vedno in o pravem času poskrbeti za narod, kakor je prav in treba, ni morda fantom domišljije ali domislica za smeh, pač pa je resničen, stvaren pojav v psihiki slovenskega človeka. Ta zavest je v večini naši izobražencev živa, imajo jo v krvi, v mentaliteti svoji kot sramotno dediščino večstoletnega pasivizma. V njih perspektivi se vse, kar je važnega za človeka in ureditev sveta, dogaja nekje daleč izven njih, je hkrati delo nekaj komaj razumljivih sil, na katere nima-jo in ne morejo imeti oni sami nikakega vpliva. Ob usodnih trenutkih jim je treba izustiti le svoj »da«, ki po možnosti ni združen z nobeno tveganostjo, prijeti se velikega sveta pod pazduho in kreniti z njim na nova pota. Radi tega se jim ne zdi potrebno, v samem sebi sproti iskati odgovora na pojave življenja, radi tega jih ne žene neprestana živa žega mislečega človeka, da bi prodrli v tajne razvojnih zakonitosti in našli v njih vrelce novega življenja za se in za kolektiv, kateremu pripadajo.

V takem zadušnem zatišju, v taki miselni letargiji smo preživeli čas od svojega narodnega preporoda do današnjih dni. V vsem tem razdobju so bila dejanja kulturnih delavcev skoraj edini svetli mejniki, ki so pa hkrati toliko pretresljiveje razgaljali sredino, iz katere so izšli. Plast izobraženstva pa je životarila mimo dogajanj in v svojem instinktu še danes verjame, da je bilo pri nas za časa svetovne vojne, ob prelomu in vsa nadaljnja leta vse prav in v redu. Kajti »zgodovina je zaveznica Slovencev«. In če danes kaj boli ali se zdi narobe — čez dvesto, tristo let bo gotovo vse prav urejeno.

Ta fatalizem je neverjetno stvaren činitelj v našem javnem življenju. Dejansko sloni na razpoloženju, ki nekaki filozofski osnovi podobno vzdržuje vero v megleno pravičnost bodočih časov, v resnici pa peha individvi v brezposelno, bedni zadostitvi vsakdanjih osebnih instinktov posvečeno životarjenje. Ta fatalizem je pošastna značilnost organizma, ki se je stoletja opletal s svojim življenjem na periferiji, ki je bil stoletja odvisen od drugih življenjskih centrov in je, ko mu je že bila od-

Na delo za nove naročnike!

Iz več krajev smo prejeli obvestila, da so naši naročniki pridno na delu, da nam pridobe novih prijateljev za naš novi list, ki prične izhajati namesto »Bojovníka« z novim letom. Zbiranje se vrši na ta način, da sestavljajo seznam naročnikov in nam jih pošiljajo. Obenem nam pošiljajo tudi naslove onih, o katerih je pričakovati, da postanejo naročniki, čim prejmejo list na ogled.

Kot vidimo, so prijatelji našega lista pravilno razumeli naš poziv v zadnji številki »Bojovníka«. »Če se bomo z vneto lotili zbiranja naročnikov, bo naš namen, da se število naših bralcev vsaj za dvakrat pomnoži, tudi dosežen!« nam piše star naročnik z Gorenjskega. »Pri nas bomo gledali, da bodo naročniki naročino najmanj za pol leta vnaprej plačali!« nam piše več naročnikov s Štajerskega.

»Sporočite nam, koliko bo stala naročnina za vse leto!« se obrača na nas mlad bojovník z Dolenjskega. O tem si eer še nismo skleпали, lahko pa že sedaj povemo, da bo znašala največ 40 dinarjev na leto. Če bomo imeli zadostno število naročnikov, pa jo bomo še znižali ali pa izhajali v povečanem obsegu.

Kot vselej se držimo zlasti ta zadnji mesec pred novim letom gesla: »Vsak naročnik naj pridobi vsaj še enega naročnika!« Prihodnje leto bo gotovo odločilnega pomena za razvoj notranjih prilik v naši državi. Prav tako, kot je bil »Bojovník« glasilo slovenskega kmečkodelavskega gibanja, bo tudi novi list glasilo istega gibanja in ker se vedno bolj vale bremena na kmete in na ves srednji stan, bo tudi najmanj tako potreben v boju za njihovo eksistenco.

Kenčno apeliramo na zamudnike, ki še niso poravnali naročnine, da to takoj store, da ne bomo prisiljeni iztirjevati jo in s tem povzročati nepotrebne stroške!

Vsem pa še enkrat: Na delo za nove naročnike!

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
»BOJOVNIKA« V LJUBLJANI

vzeta možnost, zaživeti iz sebe, pozabil celo premišljevat o tem, kako bi si sam ustvaril in uredil življenje. Radi tega imamo malodane vse naše izobraženstvo le nekaj posloven, podrejen, uradniški odnos do življenjske potence svojega naroda, ne pa ustvarjajočega in oblikujočega.

Na prvi pogled se včasih zazdi, da je naša maloštevilnost zadostno opravičilo za tako ulogo izobraženstva v narodu. Da je prav in v redu, če so drugi mislili in se borili za nas. Vključenim v zapadno evropsko razvojno sfero, nam baje ni preostajalo drugega, kakor v svojem provincijskem zatišju čakati na rezultate tujih žrtev. Ali ta maloštevilnost ni več v naših instinktih le opravičilo, pač pa že nečasten izgovor, s katerim dajemo svoji miselni letargiji potuho. Zadosten dokaz je že ravnanje naše inteligence v teh osemnajstih letih po prevratu. Z geslom, da je politika umazano početje, se je vse, kar je kdaj kaj mislilo, umaknilo v ozadje in v usodo vdano za špansko steno svojih poklicev po kokoški mentaliteti uravnalo svoje osebno življenje, kakor je pač kdo znal in vedel. Politika ni bila sredstvo, s katerim se izraza volja kolektiva, pač pa je bila po višana v profesijo, s katero naj se ukvarja le tisti, ki je izučen zanjo, kakor se more le čevljar ukvarjati s svojimi čevlji. In vendar se je takrat godilo toliko za življenje našega naroda usodnega, da danes ni mogoče drugače sklepati obračuna s temi časi, kakor da pod črto pripišemo veliko, neutajljivo krivdo slovenske inteligence.

Zgodovina ni nikomur zaveznica, niti učiteljica. Zgodovino ustvarjajo narodji vsak dan sproti s krvjo in s skrajnimi napori svojih sil. In nedvomno je, da se moremo tudi mi v tej borbi za podobo sveta pretolči do svoje, sebi ustrezajoče funkcije. Preuranjeno in tu-di preschematicno bi bilo, poskušati tej

Prihodnja številka »Bojevnika« izide radi priprav za novi list šele za božične praznike.

funkciji že naprej očrtati profil. Ali nekaj je jasno. Namreč, da v prvi vrsti potrebujemo aktivne inteligence. Naša številna moč je sicer majhna, ali postoterna bi morala biti moč naše misli. Z globokimi tradicijami iz nekdanjih avstrijskih časov obremenjeni se vse premalo zavedamo sledov, ki jih je nemška vzgoja zapustila v nas. Po njeni zaslugi smo danes organizaciji poslušna masa z velikim smislom za organizirano povprečnost, dočim sta nam spontano dejemanje in prav v lastni aktivnosti zasidrana samostojnost naziranja skorajda tuja pojma. Prav v tem pa je poglobljena moč in dolžnost zdrave inteligence. Tod vodi tista pot, po kateri bomo začeli ustvarjati zgodovino tudi mi. Zgodovino, ki bo pričala, kako smo življenje živeli, a ne samo gledali, ki bo produkt zavestnih naporov in najvišje odgovornosti. Dokler pa bomo imeli do pojma zgodovine tak mlačen, nepogumen, fatalističen odnos, kakršnega očituje že itak tenka plast našega izobraženstva skoraj do današnjih dni, bomo ostali neaktivna para, številka v računu drugih in se v življenju človeškega občestva ne bomo nikdar povzpeli do ustvarjaljoče, življenje obnavljajoče celice.

Ferdo Kozak v »Sodobnosti«.

Kultura

Knjige Cankarjeve družbe.

Izšlo je letos, torej že sedmič, od kar obstoji Cankarjeva družba, zopet 5 lepih knjig za članarino 25 Din. In to lep koledar za 1936. z lepimi slikami. Beerova III. in IV. knjiga o socialnih bojih, ki pripoveduje o srednjem in sedanjem veku in o bojih delovnega ljudstva, posebno o kmečkih puntih. Kreftova: Med potniki in mornarji, kjer bo našel vsak vesele, zabavne in poučne zgodbe. Kot peta pa Seliškarjeva »Hiša brez oken«, povest iz življenja delovnega ljudstva.

Sedmo leto že šteje Cankarjeva družba. 132 tisoč knjig (letos 20 tisoč) je odšlo med tem med ljudi. Družba se tedaj prav krepko uveljavlja. Poleg tega, da so knjige dobre, govori zanjo tudi zelo nizka članarina: za 25 Din na leto se dobi 5 knjig.

Poravnajte naročnino, če tega še niste storili!

K italijansko-abetesinski vojni

Po vesteh raznih svetovnih listov so zbrali Abesinci na severni fronti okoli 400.000 mož in so trdno odločeni pričeti z ofenzivo. Na južnem bojišču pa so Abesinci že prešli v napade. S kakšno srečo, je težko ugotoviti, ker si vesti iz raznih virov močno nasprotujejo.

Medtem ko tudi Italijani v Abesiniji ne drže križem rok in se maršal Badooglio z vso vnemo pripravlja, da bo naskočil Abesince, pa je predvsem na delu italijanska diplomacija. Njeno prizadevanje gre zlasti za tem, da kar najbolj mogoče omili sankcije Društva narodov, ki groze omrtviti Italijo v njeni veliki vojni. Kam meri, je najbolj razvidno iz tega, da propagira n. pr. tedenska revija italijanskega kolonialnega ministrstva »Azione Coloniale« blok — Italije, Francije in Nemčije proti Angliji. Po tej reviji pomeni sporazum, ki sta ga sklenila Mussolini in Laval v Rimu, meseca januarja, konec angleški nadvladi v Sredozemskem morju in v Afriki. Vsa dosedanja angleška politika v abesinskem sporu ima samo ta namen, da razbije ustvarjeni latinski blok in Francijo zopet zaslužni angleškim

interesom. Francija se je glede sankcij morala ukloniti Angliji edinole iz strahu pred Nemčijo, ker je Anglija zagrozila Franciji, da je ne bo podprla, če bi jo kdaj Nemci napadli, ako Francija sedaj ne podpre Anglije v njeni borbi proti Italiji. Toda Franciji se sedaj nudi sijajna priložnost, da se izvije iz angleškega prijema, s tem, da sklene z Nemčijo zvezno pogodbo. Francija bi potem ne potrebovala več Angležev in bi ji tudi ne bilo potreba nadaljevati sankcij proti Italiji. Francosko-nemška zveza, ki bi zavarovala francosko-nemško mejo, bi tudi lahko razdrila francosko pogodbo z boljševiki in bi odstranila nevarnost, ki jo Nemčija tako zelo občuti za svojim hrbtom.

Evropi je potrebna trozveza med Italijo, Nemčijo in Francijo. Sredozemsko morje bi bilo ž njo osvobojeno angleške diktature in severne afriške pokrajine bi svobodno zadihale. Francosko-italijansko-nemški blok bi Evropo osvobodil angleškega nadzorstva in tudi boljševiške nevarnosti. Nemčija bi potem upravičeno lahko zahtevala od Anglije svoje kolonije, ki Angliji niso neobhodno potrebne, za Nemčijo pa so življenjskega pomena.

Zdi se, da bo italijanska diplomacija uspela v tem smislu, da se bo italijansko-abetesinska vojna zaključila z mirovno pogodbo, s katero bi se Italiji prepustile nekatere abesinske dežele, s pomočjo katerih bi se severna italijanska kolonija Eritreja mogla združiti z južno italijansko kolonijo Somalijo. Podrobnosti te pogodbe so že izdelali francoski in angleški strokovnjaki. V kompenzacijo za odstop velikih abesinskih dežel Italiji naj bi Italija odstopila Abesiniji južni del italijanske Somalije in s tem dohod na morje.

Če bo prišlo do te mirovne pogodbe — dosedaj je mnogo verjetnosti, da bo sklenjena, ker bo z njo dobila Italija skoraj vse, kar zahteva — potem bo Društvo narodov takoj prenehalo s sankcijami in bo obenem rešilo svoj prestiž, ki je letos toliko trpel ravno zaradi italijansko-abetesinske vojne. Če pa se diplomati ne bodo sporazumeli, kako naj razkosajo Abesinijo, da bo volk sit in koza cela, pa se bodo sankcije proti Italiji nadaljevale in bomo potem lahko doživeli najbolj kritične čase od svetovne vojne dalje.

Pravi vzrok braziljske revolucije

Pretekle dni so poročali tudi naši dnevniki, da je revolucija v Braziliji komunističnega značaja, kakor je to tudi službeno objavila braziljska vlada. Medtem se je vladi posrečilo upornike premagati. Podrobne vesti še manjkajo, ker je vlada uvedla strogo cenzuro. Dopisnik »Timesa« iz Rio de Janeira poroča sedaj prave vzroke revolucije. Revolucija v Braziliji ima malo skupnega s komunizmom. Mogoče je, da se more pripisovati neposreden vzrok revolucije širjenju komunističnih doktrin v enem delu vojske. Toda bistven vzrok revolucije je politično nezadovoljstvo z novo ustavo, uveljavljeno lansko poletje. Poleg tega obstoji veliko nezadovoljstvo radi načina, kako so se izvedle volitve v zveznih državah na temelju nove ustave. Smatra se, da je bil vpliv centralne vlade posebno viden na volitve v severnih zveznih državah Brazilije in da so se izvedle protizakonito. Nasprotstvo lokalnih teženj in centralističnih tendenc centralne vlade in osebnih ambicije so povzročile danes kakor v preteklosti razmere, ki morajo neizogibno dovesti do revolucije.

V vseh teh revolucijah je treba iskati vzroke edino v pomanjkljivosti sedanjega predsedniškega sistema vladavine v Braziliji. Čeprav je v teoriji ta sistem dober, je v Braziliji v praksi slab in je vedno bil v škodo te velike nacije. Republikanski režim v Braziliji, uveden l. 1891., odreja, da se voli predsednik republike na štiri leta. Predsednik pa si sam voli svoje ministre in državne tajnike. Predsednik in mini-

stri, ki niso člani centralnega parlamenta, tvorijo izvršno oblast. Centralni parlament je osnovan na bazi dvodomnega sistema. Volilci volijo poslance in senatorje. Pod sedanjim sistemom v Braziliji kot v ostalem v vseh južno-ameriških republikah, je večina poslancev in senatorjev odvisna direktno ali indirektno vsaj glede imenovanja za kandidata, ako ne tudi glede izvolitve, od izvršne oblasti. Predsednik republike pa dolguje svoje imenovanje za predsedniškega kandidata in izvolitev politikom, ki vodijo večino poslancev in senatorjev. Poslanci in senatorji v centralnem parlamentu predstavljajo dvajset avtonomnih zveznih držav Brazilije, ki je, ne smemo tega pozabiti, po površini večja od Evrope! V vsaki zvezni državi se predsednik kakor tudi lokalno zakonodajno telo, sestavljeno od dolnje in od gornje hiše, voli na isti način kot centralni parlament in predsednik republike. V Braziliji ni strankarskih organizacij v evropskem smislu. Politiki se ne ločijo po programih. Opozicijo sestavljajo tisti, ki mislijo, da tisti, ki so na vladi, ne delajo v korist države in naroda. Opozicija je tedaj čisto negativna. Ona je brez možnosti, da bi vrgla vlado. Pred vojno ni bila tujcem očitna ta pomanjkljivost braziljskega sistema. Saj se niti v Braziliji pred vojno ni o tem mnogo razpravljalo. To je razumljivo, ker je bil največji del energij zaposlen z izkoriščanjem prirodnih bogastev in napredovanjem države na vseh področjih javnega življenja. Med tem je leta 1930. postal kritičen finančni in gospodarski načrt Brazilije. Meseca novembra je izbruhnila revolucija, ki jo je vodil sedanji predsednik Getulio Vargas, takrat guverner zvezne države Rio Grande do Sul. Tega so spočetka imeli zelo radi, ko pa je uvedel avtoritativni in centralistični režim, ga je vse zasovražilo.

do šele začudili omenjeni časopisi, ko jim bomo sedajle na uho povedali, da Slovenci ne uporabljamo samo dežnikov in koles, celo stranišča uporabljamo in žepni robec ima tudi vsak Slovenec! Dalje povemo tudi na uho, da si pri nas celo na deželi zobe čistijo (z zobnimi ščetkami!). Mislimo, da ni samo krivi, da tega srbski kmet ne dela, kajti krivci sede v Belgradu, (ki si včasih tudi sami ne umivajo zob!), ki ne žele, da bi njihov kmet ali seljak bil bolj čeden, kakor so oni. Srbski kmet vzdrami se vendar!

Šole na jugu

Po pisanju belgrajske »Politike« je rodoljuben in edini pismeni vaščan neke vasice v Heregovini sezidal s pomočjo vaščanov šolo. Pa ne samo to, tudi opremil jo je! Kupil je malo knjižnico in obesil je slike po stenah. Vse na svoje stroške, v korist vaščanov! S solzami v očeh pa je pripovedoval dopisniku »Politike«, da čaka sedaj že mesece in mesece na učitelja, ki mu ga merodajni ne pošljejo. Šolo bi obiskovala mladina petih vasi! V take razmere naj malo pobeza »Pravda«, tudi v Sandžak, kjer so celi srezi, ki nimajo učiteljev! Gospodje v Belgradu že vedo, zakaj ne! Boje se, da ne bi na koncu ljudstvo vendarle spregledalo. Kaj ne gospod Boža Maksimović?

Sankcije

Sankcije ali po domače ukrepi ali kazni (proti Italiji), ki jih je naložilo Društvo narodov svojim članicam, so zelo povoljno vplivale na naše trdno gospodarstvo, posebno na naše lesno v Sloveniji. Trgovci in delavci, ki imajo opravka z lesom, se bodo to zimo nekoliko oddahnili od prenapornega dela, ki so ga imeli v zadnjih letih. Pridružili se bodo rudarjem, katerih vprašanje (tudi slovenskih rudnikov) se bo rešilo prihodnji mesec. Ti so se preje že pridružili ževljarjem (ki počivajo na podlagi sporazuma s tvrdko Bata) in še preje krojačem, ki so se tudi zadevno sporazumeli s Tivarjem.

Položaj v bolnici ...

Položaj v bolnici se je zadnje dni temeljito spremenil. Na tri postelje pride en bolnik. Še nekaj časa pa bo ljubljanska bolnica sploh nepotrebna.

Ljubljanski župan v Belgradu

Neki ljubljanski dnevnik poroča, da je naletel gospod ljubljanski župan povsod, kamor je šel posredovati v važnih občinskih zadevah, na odkrite simpatije Belgrada do Ljubljane. Te simpatije se zaenkrat tekmo 17-tih let še niso dale označiti s številkami. Šlo je namreč za denar. Videti je, da bomo morali Mestno hranilnico sanirati s simpatijami. Tudi nekaj!

Železniški program

Slovenski železniški program je zelo bogat. Tako je na pr. ljubljanska mestna občina smela že na svoje stroške razpisati natečaj za idejni osnutek nove glavne postaje v Ljubljani. Zadnje dni pa zopet časopisje (kakor pred majskimi volitvami!?) govori o nekilih tristo milijonih, ki bodo baje v kratkem na razpolago za železnice. Da ne bi bila Slovenija prikrajšana, se boje. Mislimo, da se ne bo Sloveniji zgodila prav nobena krivica, če bomo dobili vsaj toliko, kolikor smo do sedaj dobili za nove ceste. Velik del brezposebnih ima zaslužek pri cestnih delih Ljubljana-Kranj, Maribor - Št. Ilj itd. To od petomajске milijarde za javna dela.

Decentralizacija

V zadnjem času se je naša uprava v toliko decentralizirala, da se v bodoče telefonski imeniki za Slovenijo ne bodo več tiskali v Ljubljani, temveč v Belgradu. Imeniki se bodo lahko dobili tudi v latinici. Stvar je namreč taka, da se pri telefonskem imeniku lahko kaj zasluži, zato je uveljavljeno, da se mora ta prevažni državni akt zgoditi v Belgradu. V prejšnjih časih, to se pravi v še prejšnjih časih je poštna uprava baje brezplačno delila po en izvod telefonskega imenika vsakemu naročniku. Časi se spreminjajo ...

Kdaj jih bo srečala pamet?

Vodilna slovenska ali bolje ljubljanska dnevnikarja sta si zopet v laseh (kar ni nič novega, ker je eden izmed njih vedno v opoziciji). Slovenci, pa bomo končno kljub vsem očitanjem le dobili jugoslovenske slovnice, daje se bodo še nadalje na naših tleh dogajale stvari, kakor te dni na Bledu, ko je mlad belgrajski pripravnik (v pomanjkanju domačih strokovnjakov za napenjanje telefonskih žic) odpustil 20 delavcev Slovencev in naročil nove od spodaj. Razmere v bolnicah kričijo do neba. Državne zgradbe (iz še prejšnjih časov) razpadajo in slične stvari. Srbski časopisi se takorekoč norčujejo iz nas, ker nimamo analfabetov itd. Kdaj jih bo srečala pamet???

Samouprava ...

Gospod minister gozdov je blagotno dovolil, da se podružnici SPD v Srednji vasi v Bohinju lahko da 700 kvadratnih metrov planin v najem. Kako daleč sega banovinska samouprava!

Dežniki, kolesa in Slovenci

Nekateri srbski časopisi so zadnje čase ugotovili, da gre Slovincem predbro, češ da ima skoraj vsak Slovenec svoj dežnik, dalje da ima vsak deveti Slovenec svoje kolo, v splošnem, da jih preveč študira itd. Kako se bo-